

Osuda novinara za klevetu austrijskog Saveznog kancelara

Presuda u slučaju *Lingens protiv Austrije*

1. Činjenično stanje

P. Lingens, austrijski državljanin, po zanimanju novinar, je 14. i 21. oktobra 1975. godine objavio u bečkom časopisu *Profil* dva članka u kojima je oštro kritikovao *Bruna Krajskog*, koji u to vreme bio savezni kancelar, zbog njegovog stava prema vodji jedne političke partije koji je tokom Drugog svetskog rata bio član SS brigade, kao i zbog napada na *Simona Vizentala* koji je javno govorio o političkoj istoriji tog političara. Nakon ovoga, *Krajski* je pokrenuo postupak po privatnoj tužbi za klevetu u sredstvima javnog informisanja. Bečki okružni sud je 26. marta 1979. godine delimično usvojio tužbeni zahtev i kaznio *Lingensa* sa 20.000 austrijskih šilinga. Pošto su obe strane uložile žalbe, Bečki apelacioni sud je poništio presudu i vratio predmet Bečkom okružnom sudu na ponovno razmatranje, a ovaj je 1. aprila 1981. godine potvrdio svoju raniju presudu. *Krajski* i *Lingens* su ponovo uložili žalbe i Bečki apelacioni sud je u svojoj presudi od 29. oktobra 1981. godine smanjio kaznu na 15.000 šilinga.

2. Odluka Suda

U svom podnesku Evropskoj komisiji od 19. aprila 1982. godine *Lingens* se žalio na osudu za delo klevete tvrdeći da je to predstavljalo neopravdano mešanje u njegovo pravo na slobodu izražavanja protivno članu 10. Konvencije.

Evropski sud je konstatovao da je presuda Bečkog okružnog suda, potvrđena od strane Bečkog apelacionog suda kojom je *Lingens* osuđen za klevetu predstavljala mešanje "od strane javne vlasti" u njegovo pravo na slobodu izražavanja. Mešanje je bilo propisano zakonom (član 111. Krivičnog zakona Austrije) i imalo je legitiman cilj u skladu sa članom 10., stav 2. Konvencije. Austrijska vlada je tvrdila da je u ovom slučaju postojao sukob prava na slobodu izražavanja (član 10.) i prava na poštovanje privatnog života (član 8.). Evropski sud je, međjutim, ukazao da se *Lingensova* kritika odnosila na javnu izjavu *Krajskog* i njegove političke stavove tako da nije bilo potrebe da se član 10. ispituje u svetlu člana 8. Konvencije

Ispitujući proporcionalnost kazne u ovom slučaju, Evropski sud je najpre istakao da sloboda izražavanja predstavlja jedan od osnovnih temelja demokratskog društva, i da se ona takodje odnosi i na "informacije" ili "ideje" koje mogu biti uvredljive, šokantne ili uznemirujuće. On je naglasio posebnu važnost ovih principa kada je štampa u pitanju - zadatak sredstava javnog informisanja, naime, je da čine dostupnim informacije i ideje o političkim pitanjima, a javnost s druge strane ima pravo da ove informacije prima. Osim toga, sloboda štampe je predstavljala jedan od najboljih načina da javnost sazna i formira mišljenje o idejama i stavovima političkih lidera. Evropski sud je takodje naglasio da su granice prihvatljivosti kritike političkih lidera šire su od granica prihvatljivosti kritike običnih pojedinaca. Iako i političari uživaju zaštitu u skladu sa stavom 2. člana 10., zahtevi zaštite njihove reputacije moraju se odmeriti u odnosu na interes da postoji otvorena diskusija u društvu o političkim pitanjima.

Relevantni članci u slučaju *Lingens* ticali su se političkih pitanja od javnog interesa u Austriji. Sadržaj i ton ovih članaka bili su prilično odmereni, ali određeni izrazi su mogli da naškode reputaciji *Krajskog*. Medjutim, pošto se članak ticao *Krajskog* kao političara, morao se uzeti u obzir i politički kontekst u kom je članak pisan, a to je postizborna kontroverzna politička situacija. Evropski sud je smatrao da je u ovim okolnostima kazna izrečena *Lingensu* predstavljala na izvestan način cenzuru i da bi ga verovatno odvrtila od takvih kritičkih stavova ubuduće. Takva kazna je dakle mogla da naškodi sredstvima javnog informisanja u obavljanju njihovog zadatka da obezbede informacije široj javnosti.

Evropski sud je razmotrio odluke domaćih sudova u slučaju *Lingens*. Sporni delovi članaka su se odnosili na *Lingensove* vrednosne sudove, dakle, ticali su se njegovog prava na slobodu mišljenja i saopštavanja određenih ideja. Austrijski sudovi su medjutim utvrđivali da li je *Lingens* dokazao istinitost svojih tvrdnji u skladu sa članom 111., stav 3. Krivičnog zakona. Evropski sud je u vezi sa ovim naglasio da se moraju razlikovati činjenice, koje se mogu dokazivati s jedne strane i vrednosni sudovi, koji se naprotiv ne mogu dokazivati s druge. Osim toga, činjenice na kojima je *Lingens* zasnovao svoje vrednosne sudove bile su nesporne, i on je postupao *bona fidei*. U zaključku Evropski sud je istakao da mešanje u pravo na slobodu izražavanja nije bilo neophodno da bi se zaštitila reputacija drugih i da je stoga član 10. povredjen.